

Verbond tussen David en Jonathan

Thema: Koningen
1 Samuël 20

VOORAF

Aan het begin van 1 Sam. 18 wordt al iets gezegd over de vriendschap tussen David en Jonathan. David heeft een geloofsgetuigenis afgelegd tegenover Saul. Dat heeft diepe indruk gemaakt. In het bijzonder wordt Jonathan, de zoon van Saul en tevens kroonprins, diep geraakt door de woorden van David. Het raakt hem innerlijk! Blijkbaar is er een geestelijke herkenning geweest. Jonathan en David vreesden immers beiden de Heere. Jonathan ervaart nu de geestelijke verbondenheid en vanuit die band krijgt hij David hartelijk lief. Ze werden aan elkaar 'verbonden' (vers 1). De liefde van Jonathan tot David komt tot uiting in een liefdesdaad. Hij schenkt aan David zijn wapenrusting (vers 4). Heel wat uitleggers van de Bijbel zien hierin een teken dat Jonathan straks de aanspraak op de troon moet afstaan aan David. Hij erkent David als zijn meerdere.

Ook bij het volk is David zeer geliefd. 'Hij was aangenaam in de ogen van het ganse volk' (vers 5). Velen bejubelen hem na de overwinning op de Filistijnen met de bekende spreuk: 'Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden.' Dit alles geeft bij Saul een onbehagelijk gevoel. Steeds meer rijst het vermoeden dat David straks koning zal worden over Israël.

Uit 1 Sam. 19 is duidelijk geworden dat het leven van David verschillende malen is gered als Saul hem wilde doden: door Jonathan (vers 1-7), door Michal (vers 8-17) en door de Geest des Heeren (vers 18-24). In 1 Sam. 20 zien we opnieuw dat Jonathan David beschermt.

a. Gesprek over dreiging (1 Sam. 20: 1-4)

UITLEG VAN DE TEKST

Het eerste vers van dit hoofdstuk begint met het woordje 'toen'. Hierbij moeten we denken aan het slot van 1 Sam. 19 waar Saul, die David achtervolgt, door de Geest des Heeren in vervoering raakt en gaat profeteren. De hele dag en de hele nacht blijft Saul naakt en buiten zichzelf liggen, als een verslagene. Dit biedt David mogelijkheden om te vluchten.

Hij gaat naar zijn vriend Jonathan om met hem te spreken over de dreiging. David vraagt waarom Saul hem wil doden. Jonathan probeert David gerust te stellen. David zal niet sterven, anders zou zijn vader dat zeker aan hem bekend hebben gemaakt. David bestrijdt dit argument van Jonathan door – met een eed – te zeggen dat Saul nooit aan Jonathan bekend zal maken dat hij David wil doden vanwege hun vriendschap. David beseft dat de dood heel dicht bij hem is: 'Er is maar als één schrede tussen mij en tussen de dood' (vers 3). Jonathan geeft dan zijn weerstand op en belooft dat hij zal doen wat David zegt.

TER OVERWEGING

Dit hoofdstuk is uitermate geschikt om met de kinderen te spreken over de betekenis van echte vriendschap. Het mooiste is wanneer er een vriendschap is of komt, die te maken heeft met de dienst van de Heere. Een vriend heeft alles voor je over. Nog rijker is het wanneer we een vriend van de Heere Jezus zijn. Hij werd de Vriend van tollenaars en zondaren genoemd. Hij wil de Vriend zijn van oud en jong.

Er is een spreekwoord dat luidt: 'In de nood leer je je vrienden kennen.' Dat blijkt duidelijk uit dit gedeelte. Ondanks dat Jonathan de zoon is van Saul die hem wil doden, vertrouwt hij Jonathan en stort hij zijn hart bij hem uit.

b. Davids plan (1 Sam. 20: 5-23)

UITLEG VAN DE TEKST

Na het gesprek tussen David en Jonathan komt David met een plan om erachter te komen wat de bedoeling van Saul is. De volgende dag is het nieuwe maan, waarop er altijd feest wordt gevierd. We kunnen daarvan lezen in Num. 10 en 28. Tijdens dit feest zal er een gezamenlijk maaltijd aan het hof van koning Saul gehouden worden. Omdat David een hoge beambte aan het hof van Saul is, wordt hij ook op die maaltijd verwacht en zal hij plaats moeten nemen naast de koning. David vraagt aan Jonathan om daarvan vrijgesteld te worden.

Hij zal dan in het open veld blijven tot de derde dag. Jonathan moet letten op de reactie van de koning. Mist de koning David op het feest, dan moet Jonathan zeggen dat David naar zijn ouderlijk huis in Bethlehem is om met zijn familie een offerfeest te vieren. Zo zullen ze Saul beproeven hoe hij over het wegblijven van David denkt. Neemt Saul dit goed op dan is er vrede en kan hij naar het paleis terugkeren. Maar als het niet zo is dan is dit voor David een bewijs dat Saul David zal proberen te doden. In dit plan, dat David voorstelt, doet hij een beroep op de barmhartigheid van Jonathan. Hij beroept zich op het verbond dat zij samen in de Naam van de Heere hebben gesloten (vers 8). Jonathan gaat met dit plan akkoord. Niet om zijn vader te misleiden, te bedriegen maar om zijn vader te beproeven.

In vers 10 vraagt David hoe hij nu kan weten als de vader van Jonathan wat 'hards' antwoordt? Op voorstel van Jonathan verlaten de twee mannen Gibeon en gaan naar het veld. Jonathan zweert bij de HEERE dat hij zijn vader de volgende dag of de dag daarna zal uithoren (vers 12). Wanneer de situatie er voor David positief uitziet, zal Jonathan hem een boodschap zenden en het hem meedelen. In vers 13 spreekt Jonathan opnieuw een eed uit over wat hij zal doen wanneer Saul David kwaad wil doen. Vervolgens spreekt hij over wat hem en zijn familie kan overkomen wanneer David koning wordt. Het komt voor dat de hele familie van de vorige koning wordt omgebracht. Jonathan vraagt David hem en zijn familie te sparen, ook wanneer de HEERE alle vijanden van David van de aarde verdelgt (vers 15). Als David later koning is, komt hij dit

verzoek na door de zoon van Jonathan, de kreupele Mefiboseth, te sparen. Vervolgens sluit Jonathan een verbond met het huis van David en laat David zweren bij zijn liefde voor hem, omdat hij hem liefheeft als zichzelf (vers 17).

Het plan voor de komende dagen wordt daarna verder besproken. Morgen op de dag van de nieuwe maan zal David gemist worden op het paleis van koning Saul. Op de derde dag moet David af dalen naar de plaats waar hij zich zal verbergen bij de steen Ezel of de Hazaëlrots (vers 19). Jonathan zal drie pijlen naast de rots afschieten alsof hij naar een doel schoot. Daarna zal hij zijn knecht opdracht geven naar de pijlen te zoeken. Wanneer hij nadrukkelijk tot zijn knecht zal zeggen dat de pijlen dichterbij liggen, hoeft David niet bang voor Saul te zijn. Jonathan bekrachtigt dit met een eed. Maar als Jonathan tegen zijn knecht zal zeggen dat de pijlen verder weg liggen, zal David moeten vluchten en weet hij dat de HEERE hem wegzendt (vers 22). Tot slot wijst Jonathan op de afspraak die hij en David met elkaar hebben gemaakt.

TER OVERWEGING

Het plan van David lijkt ingewikkeld. Het kan toch veel sneller bekend gemaakt worden wat koning Saul denkt over David. Jazeker, maar het gaat hier wel om het leven van Jonathan. Als vader Saul erachter komt dat Jonathan David helpt, zal Sauls woede zich tegen Jonathan keren. David heeft hier de christelijke gezindheid waarover de Heere Jezus spreekt: wees voorzichtig als de slangen. Een christen is voorzichtig en nauwkeurig.

Saul is het niet eens met de vriendschap van David en Jonathan. Ouders kunnen zich weleens bemoeien met vriendschappen van hun kinderen. In veel gevallen is dat niet verkeerd. Ze hebben het beste met hun kinderen voor. Ze wijzen bepaalde vriendschappen af, omdat het vrienden zijn die met God en Zijn geboden nauwelijks of geen rekening houden of daar juist tegen ingaan. Daarmee wijzen ouders die vrienden niet af, maar wel hun verkeerde, on-Bijbelse, goddeloze manier van leven. Ze zijn bang dat hun kinderen meegetrokken worden. En dat is inderdaad een groot gevaar.

Hoeveel jongeren hebben de kerk niet verlaten door verkeerde vrienden? Vrienden kunnen je maken en breken. Daarom is het terecht dat je ouders je waarschuwen voor slechte vriendschap en echte vriendschap aanbevelen. Ze doen dat als mensen die de Heere over je gesteld heeft. Luister dan naar hen/Hem! Ze hebben/Hij heeft je eeuwige behoud op het oog.

De bemoeizucht van vader Saul is wel enigszins te begrijpen, maar niet goed te keuren. Want wie is er

een betere vriend voor zijn zoon dan David, iemand die oprecht de Heere mag vrezen?

Het is opmerkelijk dat ondanks zijn keuze voor David en alle vriendschapsperikelen die daarna volgden, Jonathan zijn vader niet ontrouw is geworden. Hij heeft aan zijn zijde gestreden tot de laatste snik toe.

David wordt met de dood bedreigd, maar Jonathan ziet in hem de toekomstige koning en er is geen spoor van jaloezie bij hem te merken. Hij is het er helemaal mee eens dat zijn vader verworpen is en dat hij deelt in de zonden van zijn vader. Dat komt omdat de Heere Koning is in zijn leven.

c. De uitvoering van het plan (1 Sam. 20: 24-43)

UITLEG VAN DE TEKST

Zoals afgesproken verbergt David zich in het veld. Op de dag van de nieuwe maan zit koning Saul aan de maaltijd. Hij zit volgens vers 25 op zijn vaste plaats bij de muur. Waarschijnlijk omdat die plaats veilig is, doordat hij niet van achteren aangevallen kan worden. Jonathan gaat tegenover hem zitten en generaal Abner naast hem. De plaats van David blijft leeg. Koning Saul zegt die dag niets over zijn afwezigheid. Hij denkt dat er iets gebeurd is waardoor David die dag onrein is en niet aan de offermaaltijd kan deelnemen. De kanttekeningen wijzen erop dat er in de wet verschillende dingen staan die mensen (een dag onrein) maken, zoals het aanraken van een dood dier. Als David de volgende dag nog niet aanwezig is, vraagt Saul aan Jonathan waarom de zoon van Isai – hij noemt zijn naam niet – gisteren en vandaag niet bij de maaltijd aanwezig kan zijn (vers 27). Wat David aan Jonathan gevraagd heeft te zeggen (vers 6), geeft hij aan zijn vader te kennen. David heeft hem nadrukkelijk ('ernstiglijk') gevraagd naar Bethlehem te mogen gaan. Davids broer heeft hem nadrukkelijk gevraagd (geboden), omdat er een offerfeest in de familiekring gehouden wordt.

Saul wordt hierover heel boos op Jonathan en scheldt zijn zoon uit. Saul zegt dat hij wel wist dat Jonathan de zijde van David had gekozen. Dit is hem tot schande en ook tot schande van zijn moeder. Zolang David leeft, staat het leven en het koningschap van Jonathan niet vast. Jonathan moet David gaan halen en bij Saul brengen, 'want hij is een kind des doods' (vers 31). David zal moeten sterven.

Als Jonathan dan vraagt waarom David moet sterven en wat hij gedaan heeft, maakt dit de boosheid

van Saul alleen maar groter. Hij werpt zijn speer naar Jonathan om hem te doden. Jonathan weet nu dat zijn vader vast besloten is David te doden. Jonathan wordt hierdoor boos en staat op van de tafel en eet op die tweede dag niets meer. Hij is bezorgd om David die door zijn vader is beledigd. De volgende morgen vertrekt Jonathan met zijn jongen voor de afspraak met David (vers 35). De jongen moet de pijlen zoeken die Jonathan afschiet. De jongen rent en hij schiet een pijl over de jongen heen. Als de jongen aankomt bij de plaats waar de pijl moet liggen, roept Jonathan: 'Ligt de pijl niet verder weg?' Daarna roept hij de jongen achterna en zegt: 'Haast u, spoed u, sta niet stil.' Zijn knecht zoekt de pijlen op en brengt ze bij Jonathan. De jongen begrijpt niet de betekenis van de dingen die hij doet, maar Jonathan en David des te meer (vers 39): David loopt groot gevaar. Saul wil hem doden. Jonathan geeft zijn spullen (zijn boog en koker met pijlen) aan zijn knecht en geeft de opdracht ze naar de stad (Gibea) te brengen.

Als de jongen weggaat, komt David uit zijn schuilplaats tevoorschijn en volgt er een ontroerend afscheid van twee vrienden. Doordat David zich op zijn gezicht werpt en driemaal voor Jonathan buigt, betuigt hij eer aan Jonathan. Vervolgens kussen de twee mannen elkaar en huilen samen. De kus was in die dagen een gebruikelijke groet. Jonathan wenst David vrede toe en wijst hem nogmaals op het verbond tussen hem en David. Daarna staat David op en gaat weg en Jonathan gaat naar de stad Gibea.

TER OVERWEGING

Ondanks dat Saul weet dat de Heere het koninkrijk van hem heeft afgenomen, denkt hij dat hij dat Woord van God teniet kan doen en Jonathan koning wordt.

Jonathan vraagt aan zijn vader waarom David moet sterven en wat hij gedaan heeft. Springen wij ook zo voor onze vrienden in de bres? Spreek je een goed woord voor hen? Jonathan deed het met gevaar voor eigen leven. Hij had gedood kunnen worden door Saul. Help jij je vrienden in moeilijkheden of denk je dan alleen maar aan jezelf? Echte liefde zoekt zichzelf niet. Bij echte vriendschap heb je het behoud van je vrienden op het oog. Niet alleen het behoud van hun lichaam, maar bovenal het behoud van hun ziel.

Uit dit gedeelte blijkt hoe de Heere voor David zorgt. Saul zal hem niet kunnen ombrengen, want hij moet koning worden.

Heel bijzonder is het afscheid dat twee vrienden van elkaar nemen. Bij echte vrienden kun je altijd

terecht. Voor moeilijke dingen en voor blijde dingen. Je weet dat ze naar je luisteren en je proberen te begrijpen. Zo bevordert vriendschap je geluk en vermindert je verdriet, want gedeelde vreugd is dubbele vreugd en gedeelde smart is halve smart.

GELOOFSLEER

Vanuit deze geschiedenis kan worden duidelijk gemaakt wat echte vriendschap en echte liefde is. De

Bijbelse liefde die de Heere van ons vraagt voor Zichzelf en de naaste is een liefde die niet zichzelf zoekt. Een echte en Bijbelse vriendschap is, in het licht van de belijdenis dat wij van nature geneigd zijn om God en de naaste te haten, een genadegave.